

4 ผลงานดีๆ เพื่อ

กองทุนสุขภาพชุมชน: รูปแบบกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ดูแลสุขภาพ ที่เห็นผลแล้ว!

กองทุนสุขภาพชุมชน หรือกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล เป็นกองทุนเพื่อสุขภาพของประชาชนในระดับท้องถิ่น ตั้งขึ้นมาเมื่อปี 2549 เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ที่ต้องการกระจายอำนาจให้คนในชุมชนมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของสมาชิกทุกเพศทุกวัย และทุกกลุ่ม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

ตัวอย่างกิจกรรมดีๆ ที่เกิดขึ้นแล้วในชุมชนหลายๆ แห่งทั่วประเทศ อาทิ การมีรถพยาบาลเพื่อการเจ็บป่วยฉุกเฉิน การทำให้ชุมชนปลอดจากการจำหน่ายสุรา โครงการสานสัมพันธ์สายใยรักแห่งครอบครัว การเยี่ยมบ้านเยี่ยมใจ ใส่ใจผู้พิการ และบริบาลผู้สูงอายุ การป้องกันโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เยียวยาทางกายและใจ ผู้ป่วยเรื้อรัง ป้องกันโรคระบาดอย่างทันที่ทันที่จากจุดเริ่มเล็กๆ นี้เอง บางชุมชนก้าวไกลไปถึงการจัดการสวัสดิการภาคประชาชนโดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณรัฐอีกด้วย เช่น ระดมทุนสร้างโรงพยาบาลสถานีอนามัย จัดหาแพทย์ประจำสถานีอนามัยตามวันเวลาที่กำหนด ตลอดจนสนับสนุนให้ลูกหลานในท้องถิ่นได้เรียนหมอ พยาบาล เพื่อให้กลับมาดูแลคนในชุมชนอีกด้วย

จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2553 มีองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล ให้ความสนใจและร่วมพัฒนากองทุนสุขภาพชุมชนรวม 3,946 แห่ง ทั่วประเทศ และจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะตัวอย่างกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน ได้สร้างแรงบันดาลใจให้อีกหลายชุมชนทั่วประเทศต้องการพัฒนาความอยู่ดีมีสุข บรรเทาความเดือดร้อนด้วยตัวของพวกเขาเอง นับเป็นนวัตกรรมทางสุขภาพของสังคมไทยที่น่าจับตามองยิ่ง

คนไทยได้รับ 2 รางวัลเกียรติยศ: รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าปัทมทิศ และรางวัลแมกไซไซ

ปี 2552 เป็นปีแห่งความภาคภูมิใจของคนไทยที่สร้างชื่อเสียงให้กับวงการสาธารณสุขไทย กับ 2 รางวัลเกียรติยศที่เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ รางวัลแรกได้แก่ รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้าปัทมทิศ มีผู้ได้รับรางวัลร่วมกัน 2 คน คือ นายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร และ นายมีชัย วีระไวทยะ และรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณสุขของ ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ ทั้งสองรางวัลเป็นเครื่องประกาศเกียรติคุณในฐานะที่ทั้งสามท่านเป็นผู้มีบทบาทในการป้องกันและรักษาโรคเอดส์จนประสบความสำเร็จในระดับประเทศและนานาชาติ

นายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร มีผลงานเด่นที่เป็นที่รู้จักกันดีคือ โครงการถุงยางอนามัย 100% ที่ริเริ่มในจังหวัดราชบุรี เมื่อปี 2532 และขยายโครงการให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ และในต่างประเทศก็ได้นำแนวคิดนี้ไปใช้จนประสบความสำเร็จ ขณะที่ นายมีชัย วีระไวทยะ มีผลงานสำคัญคือ การกระตุ้นให้รัฐบาลและสังคมทั่วไปตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ถุงยางอนามัย การปรับเปลี่ยนทัศนคติเรื่องการใช้ถุงยางอนามัย

สำหรับ ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ ได้รับการยกย่องให้เป็นต้นแบบของพนักงานที่มีความมุ่งมั่น กล้าหาญ และเสียสละ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและผลิตยาต้านไวรัสเอดส์จีพีไอเวียร์ในราคาถูกลง ซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยเอดส์เข้าถึงยาได้อย่างทั่วถึง ไม่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้ป่วยในประเทศอื่นๆ เข้าถึงยา โดยเฉพาะประเทศต่างๆ ในแอฟริกา ซึ่งมีผู้ป่วยเอดส์อยู่เป็นจำนวนมาก โดยตระเวนทำงานร่วม 10 ปี ในประเทศต่างๆ แถบแอฟริกาเพื่อดูแลผู้ป่วยและถ่ายทอดความรู้และฝึกสอนเภสัชกรในแอฟริกาให้ผลิตยาด้านโรคเอดส์และยารักษาโรคมาลาเรียที่มีคุณภาพในราคาถูกลง ทำให้ผู้ป่วยเอดส์ชาวแอฟริกันหลายล้านคนสามารถเข้าถึงยาได้

สุขภาพคนไทย ปี 2553

เอชไอเอ: เครื่องมือดูแลสุขภาพเพื่อประชาชน

เครื่องมือที่เรียกว่า 'เอชไอเอ' หรือที่มาจากคำว่า Health Impact Assessment (HIA) ถือเป็นเครื่องมือใหม่ที่ใช้ในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพของโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการวิเคราะห์นโยบาย สาธารณะแผนงานหรือโครงการ ทั้งเชิงบวกเชิงลบที่อาจจะมีต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ โดยใช้ความรู้ด้านการประเมินความเสี่ยง ระบาดวิทยา ผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และที่สำคัญประชาชนในพื้นที่มีโอกาสรับรู้รับฟัง และสามารถคัดค้านโครงการต่างๆ นั้นได้ หากส่งผลกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่อย่างใหญ่หลวง มาตรการดังกล่าวนี้ กำหนดให้ต้องกระทำตาม มาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550

สืบเนื่องมาจากวิกฤตมาตาพุด จังหวัดระยอง (ดูรายละเอียดในสถานการณ์เด่นเรื่องที่ 2 มาตาพุด: ปัญหาร้อนทางเศรษฐกิจ ปัญหามลพิษของชาวบ้าน) จนมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ทำให้เกิดหลักเกณฑ์การทำ 'เอชไอเอ' เพื่อสุขภาพของประชาชน ประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2552 โดยมีโครงการ 9 ประเภทที่ควรจะต้องทำเอชไอเอก่อนดำเนินโครงการ ได้แก่ 1. การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง 2. การวางแผนภูมิภาค 3. การจัดทำแผนโครงข่ายการคมนาคม 4. การจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า 5. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแร่ 6. การเพาะปลูกหรือเพาะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตที่ดัดแปลงพันธุกรรม 7. การทำการเกษตรขนาดใหญ่ 8. การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย กากของเสีย และสารกัมมันตภาพรังสี และ 9. การทำข้อตกลงการค้าเสรี

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หรือ เอชไอเอ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยสร้างสังคมอนาคตที่ดีของลูกหลานที่จะต้องติดตามผลักดันให้เกิดผลอย่างแท้จริงต่อไป

ความสำเร็จครั้งแรก ของการพัฒนาวัคซีน ไขหวัดใหญ่ในประเทศไทย

นับตั้งแต่มีการระบาดของไข้หวัดใหญ่ 2009 (สายพันธุ์ H1N1) ในประเทศเม็กซิโก เมื่อเดือนมีนาคม 2552 จนมาถึงปัจจุบัน (มีนาคม 2553) เชื้อไข้หวัดใหญ่ได้แพร่กระจายทั่วทุกมุมโลกกว่า 200 ประเทศ และมีผู้เสียชีวิตที่ได้รับการยืนยันว่าติดเชื้อนี้แล้วอย่างน้อย 16,000 คน ความน่ากลัวอยู่ที่ว่าเมื่อเชื้อไวรัสนี้เข้าสู่ร่างกายมนุษย์แล้ว จะเข้าไปทำลายปอด สมอง และระบบทางเดินหายใจ และสามารถไปติดกับบุคคลใกล้ชิดทันที หากไม่มีการป้องกันการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว เพราะมนุษย์ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อไวรัสชนิดนี้มาก่อน ดังนั้น วัคซีนป้องกันไวรัส จึงเป็นคำตอบสำคัญในการควบคุมการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ หากมีการแพร่ระบาดอีกหลายระลอกโดยที่ไม่มีใครคาดการณ์ได้

ในขณะที่ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่กำลังระบาดอยู่นี้ ไทยเราเองก็กำลังสร้างโรงงานวัคซีนขนาดใหญ่ 2 แห่ง เพื่อรองรับการผลิตวัคซีนป้องกันโรคระบาดสำหรับคนไทยทั้งประเทศ และที่เป็นความภาคภูมิใจของการพัฒนาวัคซีนไขหวัดใหญ่ในประเทศไทยที่ทัดเทียมในระดับสากลคือ เราสามารถพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ขึ้นมาได้ทั้งจากเชื้อตายและเชื้อเป็นได้แล้ว ซึ่งผลการทดลองอยู่ในระดับที่น่าพอใจ และนับจากนี้ไปทีมนักวิจัยจะพัฒนาต่อยอดการค้นคว้าให้ผลออกมาใช้กับคนได้อย่างปลอดภัย ก่อนที่จะเข้าสู่โรงงานผลิตเพื่อใช้ในประเทศ

ผลงานแห่งความสำเร็จของการสาธารณสุขไทยครั้งนี้ เป็นเครื่องรับประกันได้ว่า หากมีการระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ไปทั่วโลก ไทยจะมีวัคซีนใช้ได้ทันที่โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ